

Ընդերքօգտագործման թափոնների և ընդերքօգտագործման թափոնների օբյեկտների՝ ըստ վտանգավորության դասակարգման կարգը սահմանելու մասին

ՆԱԽԱԳԻԾ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ

-----2017 թվականի N -Ն

ԸՆԴԵՐՔՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ ԹԱՓՈՆՆԵՐԻ ԵՎ ԸՆԴԵՐՔՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ ԹԱՓՈՆՆԵՐԻ ՕԲՅԵԿՏՆԵՐԻ՝ ԸՍՏ ՎՏԱՆԳԱՎՈՐՈՒԹՅԱՆ ԴԱՍԱԿԱՐԳՄԱՆ ԿԱՐԳԸ ՍԱՀՄԱՆԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

Հայաստանի Հանրապետության ընդերքի մասին օրենսգրքի 15-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 16-րդ կետին համապատասխան՝ Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը **որոշում է.**

1. Սահմանել՝

1) ընդերքօգտագործման թափոնների՝ ըստ վտանգավորության դասակարգման կարգը՝ համաձայն N1 հավելվածի,

2) ընդերքօգտագործման թափոնների օբյեկտների՝ ըստ վտանգավորության դասակարգման կարգը՝ համաձայն N2 հավելվածի:

2. Սույն որոշումն ուժի մեջ է մտնում պաշտոնական հրապարակմանը հաջորդող տասներորդ օրը:

Հավելված N1

ՀՀ կառավարության 2017 թվականի

-ի N -Ն որոշման

Կ Ա Ր Գ

ԸՆԴԵՐՔՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ ԹԱՓՈՆՆԵՐԻ՝ ԸՍՏ ՎՏԱՆԳԱՎՈՐՈՒԹՅԱՆ ԴԱՍԱԿԱՐԳՄԱՆ

1. Ընդերքօգտագործման թափոնների (այսուհետ՝ թափոններ) վտանգավորության դասը սահմանվում է շրջակա միջավայրի վրա դրանց հնարավոր վնասակար ազդեցության աստիճանով՝ թափոնի անուղղակի կամ ուղղակի ազդեցության դեպքում՝ համաձայն հետևյալ չափանիշների.

NN	Շրջակա միջավայրի վրա թափոնների վնասակար ազդեցության աստիճանը	Թափոնների՝ շրջակա միջավայրի համար վտանգավորության դասին չափանիշները	Թափոնի վտանգավորության շրջակա միջավայրի վրա
1.	ՇԱՏ ԲԱՐՁՐ	Էկոլոգիական համակարգը անդառնալիորեն խախտված է: Վերականգնման ժամանակահատվածը բացակայում է	I ԴԱՍ ՉԱՓԱՉԱՆՑ ՎՏԱՆԳԱՎՈՐ
2.	ԲԱՐՁՐ	Էկոլոգիական համակարգը խիստ խախտված է: Վերականգնման ժամանակահատվածը 30 տարուց պակաս չէ՝ վտանգավոր ազդեցության աղբյուրի լրիվ վերացումից հետո	II ԴԱՍ ԲԱՐՁՐ ՎՏԱՆԳԱՎՈՐ
3.	ՄԻՋԻՆ	Էկոլոգիական համակարգը խախտված է: Վերականգնման ժամանակահատվածը 10 տարուց պակաս չէ՝ գոյություն ունեցող աղբյուրից վտանգավոր ազդեցության նվազումից հետո	III ԴԱՍ ՉԱՓԱՎՈՐ ՎՏԱՆԳԱՎՈՐ
4.	ՑԱԾՐ	Էկոլոգիական համակարգը խախտված է: Ինքնավերականգնման ժամանակահատվածը 3 տարուց պակաս չէ:	IV ԴԱՍ ՉԱՓԱՎՈՐ ՎՏԱՆԳԱՎՈՐ
5.	ՇԱՏ ՑԱԾՐ	Էկոլոգիական համակարգը գործնականորեն խախտված չէ:	V ԴԱՍ ԳՈՐԾՆԱԿԱՆՈՐԵ

- Թափոնների՝ շրջակա միջավայրի համար վտանգավորության դասին դասելն իրականացվում է հաշվարկային կամ փորձարարական մեթոդներով:
- Թափոններ առաջացնողների կողմից թափոնի հաշվարկային մեթոդով թափոնի վտանգավորության 5-րդ դասին դասելու դեպքում այն հաստատվում է փորձարարական մեթոդով: Թափոնի վտանգավորության 5-րդ դասին դասելու փորձարարական մեթոդով չհաստատվելու դեպքում, թափոնը դասվում է վտանգավորության 4-րդ դասին:
- Թափոնների՝ շրջակա միջավայրի համար վտանգավորության դասին

հաշվարկային մեթոդով դասելը իրականացվում է շրջակա միջավայրի վրա թափոնի ազդեցության դեպքում դրա վտանգավորության աստիճանը բնութագրող (K) ցուցանիշի հիման վրա, որը հաշվարկվում է թափոնը կազմող նյութերի (այսուհետ՝ թափոնի բաղադրիչներ) վտանգավորության ցուցանիշների գումարով, շրջակա միջավայրի համար (Ki):

5. Թափոնների բաղադրիչների ցանկը և դրանց քանակական պարունակությունը հաստատվում են ըստ ելային հումքի բաղադրության և դրա վերամշակման տեխնոլոգիական պրոցեսների կամ քիմիական քանակական անալիզի արդյունքների:
6. Թափոնի բաղադրիչի վտանգավորության աստիճանի ցուցանիշը (Ki) հաշվարկվում է, որպես թափոնի բաղադրիչների կոնցենտրացիաների (Ci) և շրջակա միջավայրի համար դրա վտանգավորության աստիճանի գործակցի (Wi) հարաբերություն:
7. Շրջակա միջավայրի համար թափոնի բաղադրիչի վտանգավորության աստիճանի գործակիցը թափոնի բաղադրիչի քանակին թվապես հավասար պայմանական ցուցանիշ է, որից ցածր արժեքի դեպքում թափոնը շրջակա միջավայրի վրա բացասական ազդեցություն չի թողնում: Շրջակա միջավայրի համար թափոնի բաղադրիչի վտանգավորության աստիճանի գործակցի չափման միավորը պայմանականորեն ընդունվում է որպես մգ/կգ:
8. Շրջակա միջավայրի համար թափոնի բաղադրիչի վտանգավորության աստիճանի գործակցի որոշման համար ըստ թափոնի յուրաքանչյուր բաղադրիչի հաստատվում են տարբեր բնական միջավայրերում շրջակա միջավայրի համար դրանց վտանգավորության հետևյալ աստիճանները.

N	Թափոնի բաղադրիչի վտանգավորության առաջնային ցուցանիշները	Թափոնի բաղադրիչի վտանգավորության աստիճանի միջավայրի համար՝ ըստ յուրաքանչյուր բաղադրիչի		
		1	2	3
1.	ՍԹԿհ1 (ՍԹԿ2), մգ/կգ	<1	1-10	10.1-100
2.	Վտանգավորության դասը հողում	1	2	3
3.	ՍԹԿջ (ՍԹՄ, ԱՄԱՄ) մգ/լ	<0.01	0.01-0.1	0.11-1
4.	Տնտեսական - խմելու ջրում վտանգավորության դասը	1	2	3
5.	ՍԹԿծ.տ. (ԱՄԱՄ), մգ/լ	<0.001	0.001-0.1	0.011-0.1
6.	Ձկնաբուժական նպատակով օգտագործվող ջրում վտանգավորության դասը	1	2	3
7.	ՍԹԿմ.օ.(ՍԹԿա.մ,ԱՄԱՄ) մգ/մ3	<0.01	0.01-0.1	0.11-1
8.	Վտանգավորության դասը մթնոլորտային օդում	1	2	3
9.	ՍԹԿս.մ. (ԱԹՄ, ԱԹՊ), մգ/կգ	<0.01	0.01-1	1.1-10
10.	Ig (S, մգ/լ/ՍԹԿջ, մգ.լ)3	>5	5-2	1.9-1
11.	Ig (Chազ, մգ/մ3/ՍԹԿա.գ)	>5	5-2	1.9-1
12.	Ig (Chազ, մգ/մ3/ՍԹԿմ.օ կամ ՍԹԿա.մ)	>7	7-3.9	3.8-1.6
13.	Ig Kow (օկտանոլ/ջուր)	>4	4-2	1.9-0
14.	LD50 մգ/կգ	<15	15-150	151-5000

15.	LC50 մգ/մ3	<500	500-5000	5001-50000
16.	LC50 ջր., մգ/լ/96ժ.	<1	1-5	5.1-100
17.	ԿԴ=ԹԿԴ5/ԹԶԴ 100%	<0.1	0.01-1.0	1.0-10
18.	Կայունությունը (կերպափոխությունը շրջակա միջավայրում)	Առավել թունավոր	Կտանգավորությ ան այլ արտադրանքի առաջացում առավել արտահայտված ոժտված նոր ներգործություն հատկություններ ներով կամ հեռավոր հե տևանքներ վ	Արտադրանքի առաջացումը, որի թունունակ ությունը մոտ է ելանյութի թուն ունակությանը
19.	Կենսակուտակում (վարքը սննդային շղթայում)	Արտահայտվ ած կուտակում բոլոր օղակներում	Կուտակում մի քանի օղակներում	Կուտակում օղակներից մեկում
	Բալ	1	2	3

9. Սույն կարգի 8-րդ կետում օգտագործված հապավումները բերված են աղյուսակ 1-ում:

Աղյուսակ 1.

Հապավումների ցանկ

ՍԹԿ _h (մգ/կգ)	Հողում նյութի սահմանային թույլատրելի կոնցենտրացիա
ՄԹԿ	Մոտավոր թույլատրելի կոնցենտրացիա
ՍԹԿ ₂ (մգ/լ)	Տնտեսական-խմելու և կոմունալ կենցաղային ջրօգտագործ օբյեկտների ջրում նյութի սահմանային թույլատրելի կոնցեն
ՄԹՄ	Մոտավոր թույլատրելի մակարդակ
ԱՄԱՄ	Ազդեցության մոտավոր անվտանգ մակարդակ
ՍԹԿ _{ձ.տ.} (մգ/լ)	Ձկնատնտեսական նշանակության ջրային օբյեկտների ջրո սահմանային թույլատրելի կոնցենտրացիա
ՍԹԿ _{մ.օ.} (մգ/մ ³)	Բնակավայրերի մթնոլորտային օդում նյութի միջին օրական թույլատրելի կոնցենտրացիա
ՍԹԿ _{ա.մ.} (մգ/մ ³)	Բնակավայրերի մթնոլորտային օդում նյութի միանվագ առ սահմանային թույլատրելի կոնցենտրացիա
ՍԹԿ _{ա.գ.} (մգ/մ ³)	Աշխատանքային գոտու օդում նյութի միանվագ առավելագ թույլատրելի կոնցենտրացիա
ԱԹԴ	Առավելագույն թույլատրելի պարունակություն
ԱԹԴ	Առավելագույն թույլատրելի մակարդակ
S (մգ/լ)	Թափոնի բաղադրիչի (նյութի) լուծելիությունը ջրում 20 ⁰ C-ում
C _{հազ} (մգ/մ ³)	Նյութի հազեցնող կոնցենտրացիան օդում 20 ⁰ C-ում և նորմ
Kow	Օկտանոլ/ջուր համակարգում 20 ⁰ C-ում բաշխման գործակի Բաղադրիչի միջին մահացու չափաքանակը՝ արտահայտվ

LD⁵⁰ (մգ/կգ)

միլիգրամներով 1 կգ կենդանի քաշի նկատմամբ, որը բերում է կենդանիների 50%-ի մահվան միանգամյա ներբերանային ռեպրոմ

LD ^{մաշկ} ₅₀ (մգ/կգ)	Բաղադրիչի միջին մահացու չափաքանակը՝ արտահայտված միլիգրամներով 1կգ կենդանի քաշի նկատմամբ, որը բերում է կենդանիների 50%-ի մահվան միանգամյա մաշկին քսելիս՝ միասնականացված պայմաններում
LC ₅₀ (մգ/մ ³)	Նյութի միջին մահացու կոնցենտրացիա, որը բերում է փորձարկվող կենդանիների 50%-ի մահվան ինհալացիոն ճանապարհով 1 ժամ ֆոտոլուցման դեպքում՝ միասնականացված պայմաններում
ԿԴ=ԹԿՊ5/ԹԶՊ LC5 ^{2^{րդ}} ₅₀ (մգ/լ/96ժ)	Կենսաբանական տրոհում (դիսիմիլացում) Նյութի միջին մահացու կոնցենտրացիան ջրում, որը բերում է ջրային կենդանիների 50%-ի մահվան (օրինակ) ձկների 96 ժամ ֆոտոլուցման դեպքում
ԹԿՊ5 ԹԶՊ	Թթվածնի կենսաբանական պահանջարկ Թթվածնի քիմիական պահանջարկ
ՍԹԿ _{u.u.} (մգ/կգ)	Սննդամթերքում նյութի սահմանային թույլատրելի կոնցենտրացիան

10. Wi-ի հաշվարկի համար օգտագործվող ցուցանիշների ցանկում ներառվում է տեղեկատվության ապահովման ցուցանիշը՝ շրջակա միջավայրի համար թափոնների բաղադրիչների վտանգավորության աստիճանի առաջնային ցուցանիշի վերաբերյալ տեղեկատվության բացակայության հաշվառման նպատակով:
11. Տեղեկատվության ապահովման ցուցանիշը հաշվարկվում է հաստատված ցուցանիշների թիվը (n) 12-ի բաժանելով (N՝ շրջակա միջավայրի համար թափոնների բաղադրիչների առավել կարևոր, վտանգավորության առաջնային ցուցանիշների քանակն է):
12. Բալերը ներկայացվում են տեղեկատվության ապահովման փոփոխման հետևյալ տիրույթներով.

Տեղեկատվության ապահովման փոփոխության տիրույթներ (n/N)	Բալ
0.5-0.7 (n=6-8)	
0.71-0.9 (n=9-10)	1
>0.9 (n>11)	2
	3
	4

13. Ըստ թափոնի բաղադրիչների՝ շրջակա միջավայրի համար վտանգավորության աստիճանների, տարբեր բնական միջավայրերում հարաբերական վտանգավորության ցուցանիշը (շրջակա միջավայրի համար (X_i)) հաշվարկվում է որպես բոլոր պարամետրերի գումարային բալերի և այդ պարամետրերի քանակի հարաբերություն:
14. W_i գործակիցը հաշվարկվում է հետևյալ բանաձևերից մեկով.

համար	$Lg W_i =$	$4 - 4 / Z_i;$	$1 < Z_i < 2$
համար		$Z_i;$	$2 \leq Z_i \leq 4$
		$2 + 4 / (6 - Z_i)$	$4 < Z_i < 5$ համար

Որտեղ $Z_i = 4 X_i/3 - 1/3$

15. Վտանգավոր թափոնների առավել տարածված բաղադրիչների համար W_i գործակիցները բերված են աղյուսակ 2-ում:

Աղյուսակ 2.

Շրջակա միջավայրի համար թափոնի բաղադրիչի վտանգավորության աստիճանի գործակիցը թափոնների առանձին բաղադրիչների համար

Բաղադրիչի անվանումը	X_i	Z_i	
			$Lg W_i$
Ալդրին	1,857	2,14	2,14
Բենզ (ա)պիրեն	1,6	1,8	1,778
Բենզոլ	2,125	2,5	2,5
Հեքսաքլորբենզոլ	2,166	2,55	2,55
2-4 դինիտրոֆենոլ	1,5	1,66	1,66
Դի (ո)բուֆիլֆտալատ	2	2,33	2,33
Դիօքսիններ	1,4	1,533	1,391
Դիքլորպրոպեն	2,2	2,66	2,66
Դիմեթիլֆտալատ	2,166	2,555	2,555
Դիքլորֆենոլ	1,5	1,66	1,66
Դիքլորդիֆենիլետրոքլորեթան	2	2,33	2,33
Կադմիում	1,42	1,56	1,43
Լինդան	2,25	2,66	2,66
Մանգան	2,30	2,37	2,73
Պղինձ	2,17	2,56	2,56
Սկնդեղ	1,58	1,77	1,74
Նավթալին	2,285	2,714	2,714
Նիկել	1,83	2,11	2,11
N-նիտրոզոդիֆենիլամին	2,8	3,4	3,4
Պենտաքլորբիֆենիլներ	1,6	1,8	1,778
Պենտաքլորֆենոլ	1,66	1,88	1,88
Սնդիկ	1,25	1,33	1,00
Ստրոնցիում	2,86	3,47	3,47
Արծաթ	2,14	2,52	2,52
Կապար	1,46	1,61	1,52

Տետրաքլորէթան	2,4	2,866	2,866
Տոլուոլ	2,5	3	3
Եռքլորբենզոլ	2,33	2,77	2,77
Ֆենոլ	2	2,33	2,33
Ֆուրաններ	2,166	2,55	2,55
Քլորոֆորմ	2	2,333	2,333
Քրոմ	1,75	2,00	2,00
Ցինկ	2,25	2,67	2,67
Էթիլբենզոլ	2,286	2,714	2,714

16. Թափոնի բաղադրիչի՝ շրջակա միջավայրի համար վտանգավորության աստիճանի ցուցանիշը K_i հաշվարկվում է հետևյալ բանաձևով

$$K_i = C_i / W_i$$

որտեղ

C_i - վտանգավոր թափոնում i -րդ բաղադրիչի կոնցենտրացիան (մգ/կգ թափոնի)

W_i - շրջակա միջավայրի համար վտանգավոր թափոնի i -րդ բաղադրիչի վտանգավորության աստիճանի գործակից (մգ/կգ)

$$K = K_1 + K_2 + \dots + K_n,$$

որտեղ

K - շրջակա միջավայրի համար թափոնի վտանգավորության աստիճանի ցուցանիշ,

$K_1 + K_2, \dots, K_n$ - շրջակա միջավայրի համար թափոնի առանձին բաղադրիչների վտանգավորության աստիճանների ցուցանիշները:

17. Հաշվարկային մեթոդով թափոնների՝ վտանգավորության դասին դասելը, ըստ շրջակա միջավայրի համար թափոնի վտանգավորության աստիճանի ցուցանիշի, իրականացվում է համաձայն հետևյալ աղյուսակի.

Թափոնի վտանգավորության դասը	Շրջակա միջավայրի համար թափոնի վտանգավորության աստիճանը (K)
I	$10^6 \geq K > 10^4$
II	$10^4 \geq K > 10^3$
III	$10^3 \geq K > 10^2$
IV	$10^2 \geq K > 10$
V	$K \leq 10$

18. Թափոնների՝ շրջակա միջավայրի համար վտանգավորության դասին

դասելու փորձարարական մեթոդը իրականացվում է մասնագիտացված լաբորատորիաներում:

19. Փորձարարական մեթոդն օգտագործվում է.

1) հաշվարկային մեթոդով որոշված թափոնների վտանգավորության 5-րդ դասը հաստատելու համար,

2) թափոնների վտանգավորության դասն որոշելիս, երբ դրանց քանակական և որակական կազմը անհնար է որոշել,

3) շահագրգիռ կողմի հաշվին և ցանկությամբ թափոնների վտանգավորության դասը ճշտելու դեպքում՝ որը ստացվել է ըստ հաշվարկային մեթոդի:

Հավելված N2

ՀՀ կառավարության 2017 թվականի

-ի N -Ն որոշման

Կ Ա Ր Գ

ԸՆԴԵՐՔՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ ԹԱՓՈՆՆԵՐԻ ՕԲՅԵԿՏՆԵՐԻ՝ ԸՍՏ ՎՏԱՆԳԱՎՈՐՈՒԹՅԱՆ ԴԱՍԱԿԱՐԳՄԱՆ

1. ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐ

1. Ընդերքօգտագործման թափոնների (այսուհետ՝ թափոններ) օբյեկտը դասակարգվում է որպես «Ա» կատեգորիայի օբյեկտ, եթե դրա կառուցվածքային ամբողջականության խախտման արդյունքում եղած փլուզման կամ տեխնիկական անվտանգության կանոնների և նորմերի խախտմամբ իրականացված շահագործման (այսուհետ՝ ոչ ճիշտ շահագործում) հետևանքները կարճաժամկետ կամ երկարաժամկետ ապագայում կարող են հանգեցնել՝

- կյանքի կորստի անժխտելի հավանականության,
- մարդու առողջության նկատմամբ լուրջ վտանգի,
- օբյեկտի շրջանում էկոլոգիական իրավիճակի անդարձելիորեն կամ խիստ խախտման:

2. Թափոնների օբյեկտը դասակարգվում է «Ա» կատեգորիայի հետևյալի հիման վրա՝

- փլուզում կապված կառուցվածքային անսարքության կամ ոչ ճիշտ շահագործման հետ,
- վտանգավոր թափոնների բաղադրությունը,
- վտանգավոր նյութերի բաղադրությունը:

3. Թափոնների օբյեկտն ըստ վտանգավորության կատեգորիայի դասակարգելիս դիտարկվում են սույն կարգի 2-րդ կետում նշված բոլոր երեք պարամետրերը:

4. Եթե օբյեկտը համարվում է «Ա» կատեգորիայի օբյեկտ, հիմնվելով վերը նշված պարամետրերից որևէ մեկի վրա, ապա օբյեկտի ընդհանուր դասակարգումը «Ա» կատեգորիայի է և մյուս երկու պարամետրերը դիտարկելու անհրաժեշտություն չկա:

5. Եթե երեք պարամետրերից ոչ մեկը չի հանգեցնում «Ա» կատեգորիայի դասակարգման, ապա օբյեկտի ընդհանուր դասակարգումն «Ա» կատեգորիայի չէ:

6. Իներտ թափոններ կամ չաղտոտված հող պարունակող օբյեկտների համար կիրառելի է միայն առաջին պարամետրը (փլուզում կապված կառուցվածքային ամբողջականության խախտման հետ):

7. Այն օբյեկտների համար, որոնք հիմնականում վտանգավոր թափոններ են պարունակում, երկրորդ պարամետրը կարող է ուղիղ կերպով հանգեցնել «Ա» կատեգորիայի դասակարգման:

8. Օբյեկտի ներկայացրած պոտենցիալ վտանգը կարող է փոփոխության ենթարկվել շահագործման և փակման միջև ընկած ժամանակահատվածում: Հետևաբար դասակարգման վերանայում պետք է իրականացվի օբյեկտի շահագործման ավարտի ժամանակ, եթե ոչ ավելի վաղ:

1. ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔԱՅԻՆ ԱՄԲՈՂՁԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԽԱԽՏՄԱՆ ԿԱՄ ՈՉ ՃԻՇՏ ՇԱՀԱԳՈՐԾՄԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՈՒՄ ԱՌԱՋԱՑԱԾ ՓԼՈՒԶՄԱՆ ՀԵՏԵՎԱՆՔՆԵՐԻ ՎՐԱ ՀԻՄՆՎԱԾ ԴԱՍԱԿԱՐԳՈՒՄ

9. Եթե թափոնների օբյեկտի կառուցվածքային ամբողջականության խախտման արդյունքում եղած փլուզումը, անկախ օբյեկտի տեսակից, կարող է հանգեցնել լուրջ վտանգների մարդու առողջության համար կամ օբյեկտի շրջանում էկոլոգիական իրավիճակի անդարձելիորեն կամ խիստ խախտման, ապա օբյեկտը պետք է դասակարգվի որպես «Ա» կատեգորիայի օբյեկտ:

10. Եթե օբյեկտի ոչ ճիշտ շահագործումը կարող է կարճաժամկետ կամ երկարաժամկետ ապագայում հանգեցնել լուրջ վտանգների մարդու առողջության համար կամ օբյեկտի շրջանում էկոլոգիական իրավիճակի անդարձելիորեն կամ խիստ խախտման, ապա օբյեկտը պետք է դասակարգվի որպես «Ա» կատեգորիայի օբյեկտ:

11. Պոչանքների ամբարտակների կառուցվածքային ամբողջականության խախտման պարագայում համարվում է, որ մարդկային կյանքերը վտանգված են ջրի կամ խյուսի՝ գետնից 0.7մ և ավել բարձրության և 0.5

մ/վ և ավել արագության դեպքում: Մարդկային կյանքերի կորստի և մարդու առողջությանը լուրջ վնաս հասցնելու հավանականությունը գնահատելիս պետք է հաշվի առնվեն հետևյալ գործոնները՝

- օբյեկտի չափերը,
- օբյեկտում գտնվող թափոնների տեսակն ու ծավալը,
- տեղագրությունը, ներառյալ խոնավացման հատկությունները, օրինակ՝ լճերը,
- հեղեղի բնակելի տարածքներ հասնելու ժամանակահատվածը,
- ջրի կամ խյուսի մակարդակը,
- ջրի կամ խյուսի մակարդակների բարձրացման արագությունը,
- տեղանքին հատուկ ցանկացած գործոն, որը կարող է ազդեցություն ունենալ կյանքի կորստի կամ մարդու առողջության համար վտանգի հավանականության վրա:

12. Շարժման մեջ գտնվող թափոնների կույտը կարող է վտանգել մարդկային կյանքեր, եթե մարդիկ բնակվում են թափոնների զանգվածի շարժման գոտում: Մարդկային կյանքի կորստի հավանականության գնահատումը պետք է ներառի հետևյալ գործոնները՝

- օբյեկտի չափերը,
- օբյեկտում գտնվող թափոնների ծավալն ու տեսակը,
- կույտի թեքվածության անկյունը,
- կույտի ներսում ներքին ստորգետնյա ջրերի հավաքման հավանականությունը,
- կույտի տարածքը կազմող ապարների լեռնաերկրաբանական կայունությունը,
- տեղագրությունը,
- հեռավորությունը բնակելի և հասարակական շենք, շինություններից, խմելու ջրամատակարարման համակարգերի կառույցներից, գերեզմանատներից,
- հանքարդյունաբերական աշխատանքները:

13. Կառուցվածքային ամբողջականության հետ կապված դասակարգման գործընթացը դիտարկում է օբյեկտից դուրս փոխադրվող որևէ նյութերի ուղղակի ազդեցությունն որպես փլուզման հետևանք (պոչանքների խյուս, ապարներ, աղտոտված և/կամ չաղտոտված ջուր) և արդյունքում առաջացող կարճաժամկետ, միջնաժամկետ և երկարաժամկետ ազդեցությունները (հողի և ջրի աղտոտում, կենդանական աշխարհի կորուստ, բնական միջավայրի ոչնչացում և այլն):

14. Կառուցվածքային ամբողջականության խախտման կամ ոչ ճիշտ շահագործման արդյունքում առաջացած փլուզման արդյունքում լուրջ էկոլոգիական հետևանքի հավանականությունը համարվում է ցածր, եթե՝

- պոտենցիալ աղտոտման աղբյուրի հզորությունը ժամանակի ընթացքում նվազում է,
- ազդակիր շրջակա միջավայրը կարող է վերականգնվել սահմանափակ մաքրման և վերականգնման ջանքերի շնորհիվ,
- եթե շրջակա միջավայրին չի հասցվել որևէ մշտական կամ երկարատև

վնաս:

15. Շրջակա միջավայրին հասցված մշտական կամ երկարատև վնասների օրինակներ են՝
 - հողի մնացորդային աղտոտումը, որը հանգեցնում է հողօգտագործման սահմանափակումների, մարդու առողջության և էկոլոգիական ռիսկերի,
 - մակերևութային կամ ստորգետնյա ջրերի պաշարների երկարատև (10 տարուց ավելի) օգտագործումը,
 - մակերևութային ջրերում երկարատև ժամանակահատվածով աղտոտիչների թունավոր կոնցենտրացիաները,
 - մակերևութային ջրերում կարճատև ժամանակահատվածով աղտոտիչների խիստ թունավոր կոնցենտրացիաները, եթե առկա է ազդակիր էկոհամակարգի համար անդամնալի վնասի ռիսկ:
16. Ոչ ճիշտ շահագործման արդյունքում աղտոտիչների բացթողնման գնահատումը պետք է հաշվի առնի թե կարճաժամկետ հետևանքները, թե աղտոտիչների երկարաժամկետ արձակումը և պետք է իրականացվի երկու ժամանակահատվածի համար՝
 - օբյեկտի գործունեության ժամանակահատվածի և
 - փակմանը հետևող երկարաժամկետ հատվածի համար:
17. Կյանքի կորստի կամ մարդու առողջության և շրջակա միջավայրի համար լուրջ վտանգի հավանականությունը սահմանելու համար պոտենցիալ ազդեցությունների ծավալի կոնկրետ գնահատումները պետք է դիտարկվեն աղբյուր-ուղի-ռեցեպտոր շղթայի համատեքստում: Եթե աղբյուրի և ռեցեպտորի միջև չկա ճանապարհ, ապա օբյեկտը չի կարող դասակարգվել որպես «Ա» կատեգորիայի օբյեկտ՝ կապված կառուցվածքային ամբողջականության խախտման կամ ոչ ճիշտ շահագործման հետ:

III. ԴԱՍԱԿԱՐԳՈՒՄ ԸՍՏ ՎՏԱՆԳԱՎՈՐ ԹՎՓՈՆՆԵՐԻ ԲԱՂԱԴՐՈՒԹՅԱՆ

18. Թափոնների օբյեկտը դասակարգվում է որպես «Ա» կատեգորիայի օբյեկտ, եթե այն պարունակում է որոշակի տոկոսից ավելի վտանգավոր թափոններ:
19. Սահմանային արժեքը պետք է որոշվի զանգվածի և չոր նյութի հարաբերակցությամբ՝
 - պլանավորված շահագործման ավարտին օբյեկտում առկա և որպես վտանգավոր դասակարգված բոլոր թափոնները,
 - պլանավորված շահագործման ավարտին օբյեկտում մնացած ակնկալվող թափոնները:
20. Եթե սույն կարգի 19-րդ կետում նշված հարաբերակցությունը գերազանցում է 50 տոկոսը, ապա օբյեկտը պետք է դասակարգվի որպես «Ա» կատեգորիայի օբյեկտ: Այն դեպքում, երբ հարաբերակցությունը կազմում է 5-50 տոկոս, օբյեկտը կարող է դասակարգվել որպես «Ա» կատեգորիայի օբյեկտ: Սակայն, օբյեկտը չի

կարող դասակարգվել որպես «Ա» կատեգորիայի օբյեկտ, եթե այն հիմնավորված է տեղամասին հատուկ ռիսկի գնահատմամբ, որը հատուկ ուշադրություն է դարձրել վտանգավոր թափոնների ազդեցության վրա և իրականացվել է որպես դասակարգման մաս՝ հիմնված կառուցվածքային ամբողջականության խախտման կամ ոչ ճիշտ շահագործման արդյունքում փլուզման հետևանքների վրա և ցույց տալով, որ օբյեկտը չպետք է դասակարգվի որպես «Ա» կատեգորիայի օբյեկտ՝ հիմնվելով վտանգավոր թափոնների պարունակության վրա:

21. Այն դեպքում, երբ նշված հարաբերակցությունը 5 տոկոսից ցածր է, օբյեկտը չպետք է դասակարգվի որպես «Ա» կատեգորիայի օբյեկտ՝ հիմնվելով վտանգավոր թափոնների բաղադրության վրա:

1. ՎՏԱՆԳԱՎՈՐ ՆՅՈՒԹԵՐԻ ԿԱՍ ԴԱՏՐԱՍՏՈՒԿՆԵՐԻ ԲԱՂԱԴՐՈՒԹՅԱՆ ՎՐԱ ՀԻՄՆՎԱԾ ԴԱՍԱԿԱՐԳՈՒՄ

22. Թափոնների օբյեկտը դասակարգվում է որպես «Ա» կատեգորիայի օբյեկտ, եթե այն պարունակում է վտանգավոր դասակարգվելու համար բավարար չափով նյութեր կամ պատրաստուկներ (հավելումներ կամ ռեագենտներ):
23. Գործող օբյեկտների (պոչանքների ավազաններ) համար դասակարգումը կարող է հիմնվել օբյեկտում պարունակվող ջրի (և պինդ մարմինների) ուղիղ քիմիական անալիզի վրա՝ նպատակ ունենալով որոշել, թե արդյոք ջրային շերտը և դրա բաղադրությունը կարող են համարվել վտանգավոր պատրաստուկ: Եթե այո, ապա օբյեկտը պետք է դասակարգվի որպես «Ա» կատեգորիայի օբյեկտ: